

FÖLDKÖZI 2

Brindisi

Elindulsz a tetszőleges város központja felé, legyen Brindisi. Az állomástól nyílegyenes allé vezet a tengerhez, két oldalán pálmafák, a kora déli napban csíkos árnyékot vetnek a járdára, vízszintes ablakrács. A város álmatag, mintha örök délután volna, a boltok mind bezárni készülnének a sziesztára. Az allé fákkal övezett térre érkezik, majd továbbvonul tengeriránt: a park közepén megrajzolható kört kétoldalt szökőkút-karéj fogja közre, vízszintes sárga, vörös, zöld mozaikcsíkos, alacsony falról csorog a kékre festett medencébe a víz. Az allé hátrahagyja a kora délutáni parkot, benne az önmagába süppedt néhány afrikait, akiknek az egyedülségét inkább fokozza, mint oldja a telefonukról hallgatott zene. A zene az elhaladók árnyéka után nyúl, egy lépéssel mindig lemaradva. Az ablakokból evőeszközök pengése.

A sétánynak pálmafái vannak és vonulása van: szüntelenül vonul rajta a fény. Mielőtt odaérne a tengerhez, lassít egy kicsi parkban, a szimmetrikusan ültetett négy olajfa közt. Olajfából nincs két hasonló. Középen ágáló fehér márványszobor, talapzatán egy kutya és egy bárány, mintha képtelenül kifehéritett, göcsörtös olajfatorzsból faragták volna őket, ereszen csavart jószágok a költő lábánál: itt haldoklott, itt halt meg Vergilius, Görögországból visszajövet. A költő kinéz a tengerre, a tengert a két táruló kikötő-kar mögött bezáró földnyelvre, és az azon túl kinyíló tágasabb külső tengerre. Mert a városnak két vízi homlokzata van, ahogy a nap is két oldalról éri: kétvízközi város, kétföldnyelvközi tengerrel. Levante és ponente kikötőből, az emelkedő és az ereszkedő napnak fordított víz-arc.

A lungomare egyetlen, a tengerre nyíló balkon, színházi páholy, konzoljai a pálmák, amelyek hajuknál fogva az éghez függesztik, hogy ki ne ússzon a nyílt vizekre.

A Via Appia végét jelző oszlopokhoz lépcsőn kell felmenni. A magaslapon áll a másfél oszlop – egyik lezuhant és darabokra tört, oszlopfőjén ma Leccében szobor áll, egy szenté. Talapzaton a törzsdarab, nem szilánkosan, hanem ereszen tört. Mint óriás állat húsának tömbje – tonhaltörzs a pultra kitéve, bőrtelenül, benne az izmok visszacsavarodott görcse, a kőhús nézése. A másik, ép oszlop oszlopfőjének istenalakjai a szárnyas elrugaszkodás

pillanatában mindjárt rádobják magukat a kékre, egy cseppfolyós kristály levegőhullámra. Tekintetük a szárnyuk, repülésük kitágítja az eget, és megnyújtja a távolságokat.

Az oszlop a levegőben áll, nem a földön: a tömbbé összeálló fényben belemerevedett abba a pillanatképbe, ahogy kilép a szélesre nyitott kékből, bele a mi terünkbe, hogy testté legyen. A magaslat a *seno di levante* és a *seno di ponente*, az emelkedő és az ereszkedő napnak forduló kikötő-öblök találkozásánál fekszik, az óváros kelet-fokához közel, ahol az nekifeszíti arcát a víznek, mint egy hajóorr-szobor. Szemközt a két öblöt körbezáró földhátak közt a nyílt vizekre kivezető csatorna, tenger-hágó. Az oszlopok átnéznek a Mussolini-féle, túlméretezett mérföldkövön, a Tengeren Elsettek Emlékművén: az ép oszlop fője kibomló haj, vele szemben a tengernek szegülő vörössárga éken az emberalak monumentális kőnipp, mindenre elszánt faragott közhely. Az oszlopokhoz vezető lépcsősor lábánál türelmes kis régészeti gyűjtemény: az i. e. VI., V. századi görög és itáliai vázák volutaként csavarodó füle csendesen bevilágítja a tárlót, a gnathiai kerámia színjátzó lakknak ható, egymásba folyó feketéjén, sötétbarnáján, bordóján a fehérrel felskiccelt liba, szarvas, libbenő ruhaszegély nem hajlandó múzeumhalált halni. A régmúlt olaj- és boríze úgy impregnálja a vázákat, mint az emlékfoszlannyá lett augusztusi nap a megfakult, télvégi bőrt.

A székesegyház előtti sárga tér háromszöge azért van, hogy befogja az eget. Pásztorbotos szobrai karzatról egymásnak felelgető kórus. Az árnyékok pengeélesek a verőfényben. A teret jobboldalt rézsűsen lezáró palota erkélyét tartó, fésűsűrűségű, állatfejes gótikus konzolok, mint egy jelenés. A homlokzat beleakaszódik az erkélybe, különben az suhogó szárnycsapásokkal elemelkedne a szemközti tető fölé. Az utcán csípőig meztelen táncosnő-hát, a gerincén fentről lefelé összeolvasható betűk. Szépsége elektromos kisülés a palaként hasadó fényben.

Betonkerítések, tetőteraszos alacsony tömbházak közt kanyarog a foltozott aszfalton a peremnegyedeket összekötő narancsárga *circolare*, ki a tengerparthoz. Az üres utcákon egy-egy tanú nélküli színeváltozás, betonfalra terülő ciklámen *bougainvillea*, hatalmas pínac: ahogy a szélben végighullámszik rajta a fény, lombhullatónak tűnik. A kiégett panelközi gyepek és a tagolatlan épületfalak keretében csak a napvédő ponyvák színei hadonásznak. Az aszfaltra rövid árnyékot vető üres buszmegállók banális napórák, körülöttük csorog a kifehéredő délután. A busz a lakott területet elhagyva szögesdrót és betonkerítések, katonai és civil reptér közt hajt egyenes vonalban. A fügekaktuszok nem törődnek a szögesdróttal, kint is vannak és

bent is, hetyke sárga és piros fügéket mutatnak. Ahol a busz letesz (menjen előre, ott a tenger), kettéágazik az aszfaltút, a kereszteződésben egy épülettorzó, sötétszürke csúfsága megroggyanva állja a zöld és a kék hullámvérését. Elöl alacsony betonfal, rajta a graffitik, eső és nap üledéke, mint egy Cy Twombly-kép. Tátongó lyuk oldalán tábla hirdeti, hogy belépni tilos, omlásveszély, a másik oldalon falfirka mutat a nyílásra: it's magic. A betonfalon túl apró, földszintes, egykor fehérre meszelt bungalók, málladozó úttörőtábor a tengerparti töltés fölött. Bent a tilosban néhány tizenéves srác öltözik, felcsavarják a táskarádiót. Az öblöcskében a part kétoldalt türelmetlenségében lapos sziklanyelvekkel lefetyeli a nekidübögő hullámokat. Jobbra az út ráfordul egy hosszú mólóra, a mólón túl az ipari kikötő, daruk, uszályok. Balra néhány halász, rezzenetlen emberszabású daruk; az innesső parton egy mélyedésben két nő nyugágyon, amit valahogy kiegyensúlyoztak a köveken. A mólóhoz graffiti mutatja az utat: PUNTA RISO, röhej-fok. Az ipari kikötő hónaljában megbújó senkiföldje titkos kijárat a tengerre, posztindusztriális kirándulóhely, privát kalandpark, röhejesen szép szemétkerakó KIADÓ/ELADÓ táblával: mindig ilyennek képzeltem az algériai tengerpartot Camus *L'Étranger*-jében, pittoreszk szépelgés nélkülinek, egyenes betonvonalak és szabályozhatatlan kő-kitüremkedések közé zárt, lényegretörő horizontnak, ahol a mélyebb és a magasabb kék találkozik.

A tenger vízszinteséhez lekushadó partnak semmi köze azokhoz a mélyfeketétől a csontfehérig moduláló, kimeríthetetlenül fotogén sziklákhöz, amelyekre a part menti városok épültek. A kövek itt sötétbarnák és bordók, vörössárga üledékekkel – mintha vastartalmú forrás szivárogná köztük, nem tengervíz. Fentről nézve szélesen elnyúló, megszilárdult agyag- vagy iszap-sávnak tűnik, amelyet inni a tengerre járó, hasított patás, úszóhártyás, elefántlábú láthatatlan csordák tapostak, dagasztottak ilyenre. Képtelenül érdekes: csupa él és mélyedés, síkfűrészfogas, szilánkos és smirgliszerű kövek közé szorult horpadások, hasadékok, miniatűr szurdokok, amelyeknek kíméletlenül verődik neki a kékre csak a távolban váltó, haragos veronese-zöld víz. Nehésvíz. Amikor a rázuhanó hullám után a visszahúzó erő kiszivattyúzza a vizet a kövek közül, a kútszerű üregek fölötti, behorpadt víztükroren egy pillanatra felrezeget egy négyzethálós minta: a kétirányú folyás egymás alatt és felett bújtatott, merőleges víz-fonalakat feszít meg, a vízfelület enyhén feldomborodik, mint egy dob bőre, mielőtt újra belappadna, hogy az újabb hullám rázúduló tömege cserepekre törje. A víz-fonalak találkozásánál apró fénypontok rezegnek, rávetülnek a kövekre: visszfényük alig

érintve még feldereng az érdes masszán, amikor lent a víz-szövetet már feltépte az újabb hullám. Fénycsapdába ejtett idő.

Amikor az ég elfelhősödik, a mélyvíz indigókékje indigózöldre vált, az aranyszínű reflexek helyére tompított higanyfény kerül. A felhők iránya nem látható: a tenger fölött sűrűsödnek be, megkelnek, mint az élesztős tészta, mintha egyszerre több irányba is terjeszkednének; egy idő után a tájra borított feketés köpenyükből fémes esőcseppek hullnak. A lenti, súlyosan görgő és a fenti, ritkás víz közt néhány rézsúsen beeső fénysugár, kifeszített kötéláncos-kötél méri a távolságot, mint egy repülőcsík vagy egy sirály röpte. A parti kövek minden hulladékot megőriznek. Egyik üreg alján, mely láthatatlan repedéseken keresztül telik fel tengervízzel, három rugó egy tavalyi nyugágyból: mértani rendben fekszenek, rozsdaszínük finoman hasonul a kőhöz, a megrezgetett vízfelszínen vörös-ezüst holddudvart növesztenek, dús, csodás tengeri elváltozás. Pár lépésnyire ásványi üledékké csodásult színjátkozó fekete kaucsuk- vagy műanyag foltok, mint kölessel felszórt ösvény, vezetnek egy másik üreghez, miniatűr beltengerhez, amelyen fehér folt dereng: szépiacsont, osso di seppia. A lelethez érdes Montaleszavak illenének. Milyen apály hajótöröttje lehet a víznél könnyebb csontpenge? Mint egy papírvágó kés, felvágni az egymásra rételődő hullámok teleírt lapjait.

[Rövid fejű, tömzsi Guttuso-testű halász puhítja módszeresen az aznap fogást a polignanói köveken: két ujjal, brutálisan szakszerű mozdulattal nyúl a tintahal köpenye alá, kitépi a tintazacskót és valamit, amit zsigereknek gondolok. A tintazacskót egy nejlonzacskóba gyűjti, a másik, ujjbegynyi belsőseget visszahajtja a tengerbe, a fürdőzők közé. A kibelezett teremtményt először takarékos mozdulattal az érdes kőhöz csapkodja, majd súlyokhoz hasonló lapos fával türelmesen beleklopfolja a sziklába, míg a ruganyos nyúlványokból kocsonya lesz. Kiemelve a szárazra, ahol a levegő savként marja meztelen húsát, a teremtmény habos nyákot vérzik, amit mintha egy csigafalka nedvezett volna ki magából. Kínját talán csak lénytársainak vele összeérő nyúlványai érzik a fájdalom sorkapcsolásán. Az apróbb tintahalak és polipok nem súlykot kapnak, őket tenyérrrel gyúrja, siríti a halász az érdes kövön, mint egy zsemlényi cipót, pataknál a ruhát. Időnként megmossa őket a tengerben: elképzelem, ahogy a puhatestű a fulladásból és megtöretésből visszarántódik egy pillanatra a saját elemébe, hogy újra teljes érzékenységgel kapja az első csapást. A polipot nem szigonnyal vagy hálóval, hanem kézzel fogják, mondja a halász, jó szem kell hozzá: *il polipo è il migliore mimetizzatore*. Amikor meglátja az embert, megmerevedik, mert

fél, ilyenkor kell elkapni. Többször elúszok egy nő mellett, aki csuklójára szíjazott késsel pásztázza a sziklák alatti vizeket, másik kezében hálót: tengeri bevásárlószatyor. Majd a parton a hálóra gyűjtött tengeri sünöket felvágja, húsukat kikanyarítja egy műanyag edénybe. A felfordított, üres kupacsokat egymás mellé rakja: vadgesztenye- vagy licsihéj, lucskos belsejükből kikelt a halál. A szagot a tengeri szél szétteríti. A polipok habos-nyákos vére szívárványosan rászárad a kőre. Utolsó délelőttöm a lungomarén: a tonnas hullámtörő tömbökön halászok munkálkodnak, *vanno a fatica*. Mind egyik előtt műanyag lavór, egyiknél gyerekkád: türelemmel dőcögtenek, oda se nézve, mint egy bölcsőt. A feltorlódott puhatestűek mosogatólészerű vízben verődnek össze, halál habverői a kiskádban. Alattuk a megtöretlen, mélykék távolság, amiből ki lettek lakoltatva a fullasztó levegőbe. A tengerszomj habja és penetráns szaguk az egyetlen, amit vergődésükből hallunk; fölöttük a ringatás ütemére fel-le hintázó, zárt hangzós, elharapott szavak a tenger-időjárásról.]

A bungalók bejáratánál tábla figyelmeztet az acque meteoriche beszivárgására a reptér felől. Meteorcsapadék a holdbéli tájon. Nyilván a köveket miniatűr kanyonként kettévágó vagy csak megrepszto sötétvörös erek is idegen bolygóról idetevédte nehézfémekek. Az indigókék felhőkből csepegő eső tulajdonképpen hullócsillagpor, higanyfényű cseppekben hull az úrból, berántja a feketészöld, hánykolódó víztömeg vonzása.

A móló felé haladva a kövek hánykolódása kilapul, mint a homokpadra felfutó hullámok: belefullad a homokba, amelynek anyagához hozzászerveült az üvegcserep és a söröskupakok. A szilánkhomok alatt törött mozaik, extravagáns nyíltszíni fürdőszoba padlócsempéje a bezárt táborban: egy hetvenes évekbéli nyár régészeti lelete, türkizen és égszínkéken kiragyog a törmelékkupac alól, nem hajlandó megőszülni. Vízében úszhatnának a székesegyház ezeréves padlómozaikja alatt kibontott réteg későantik mozaikhalai és tengeri csillagai.

A piniákon végigviharzó fényben ott vannak a nyár rétegei éppúgy, mint a korzózó középkorú hölgyek bőrében, amely mézszőke hajuknál sötétebb. A táj itt nem kopaszodik, és nem dermed meg télre, inkább összecsukja a szárnyát, mint egy madár. Herr: es ist Zeit. Der Sommer war sehr groß* . A móló előtti bárról lakat nélkül is látszik, hogy zárva: makarónifüggönyének trópusi színei megszívják magukat estével. A bár előtti üres parkolóban

* „Beteljesült. Bő nyár volt s vége van.” (Rilke: *Őszi nap*. Kányádi Sándor fordítása)

guggoló, berlini kékre festett fémbódé vaksi ablakszeméi őrzik a hűlő helyet. A járdán az aszfaltba ásott négyzetben, ahová elfelejtettek fát ültetni, kiivott baracklé-dobozok hevernek egymáson belappadva, szívószáluk gyümölcsillatot sóhajt: a nyár elhasznált óvszerei. Este a központ pálmáin a papagájok oda nem illő cserregését túlkiabálva egy tájidegen, óriás ciprusfát tébolyultan körberajzanak a fecskék: fényzárási pánik. A lomb még őrzi egy darabig a fényt, mind magasabban, de a szél szétterül a téren.

Trani

A tengerbe türemkedő földfokról hosszú, szögben elhajló mólók vág-
nak neki a tengernek, mint a jó úszók, majd elbizonytalanodnak: a tenger értelmetlenné teszi a távolságokat. Minden móló egy csalódott híd – de azért újra és újra nekiszalad. A végpontján, ahol feladja és visszafordul, világítótorny áll, felkáltójel, a szárazföld hadonászása, hogy észrevétesse magát. A gyakorlati szempontokon túl itt minden a látványról szól: a két ízelt lábú móló egymással szembeforduló, de egymás mellett finoman elnéző végpontján az alacsony, tömzsi világítótornyok hallatlan trükköt adnak elő nonstop. Miközben komplementer, piros és zöld színükkel, mint egy velencei képre kiszámított esetlegességgel odapötytyintett vörös vagy fehér, szinte előugranak, és háttérre fokozzák vissza a tengert, addig irizáló tengelyük beizzítja a kék, zöld, ibolya, gyöngyház összes kikeverhető víz-színét, és megmutatja, hogy az igazi dráma az, ami a háttérben történik. Háttér és főszereplő így billeg, elég egy fátyolfelhő anyagul rávetülő félárnyéka, hogy a piros vagy a zöld torony beleszürküljön a statisztaszerepbe.

Ahogy a felhők mögül kiúszó fény felgyújtja a két móló végén az egymásra felelő piros és zöld világítótornyot, előbb az egyiket, majd a másikat, a víz sávokban türkiz-zöld lesz, berlini kék, közelebb veronese-zöld, a legtávolabb ultramarin. A keskeny fémkorlát előtt támlátlan, fehér kőpad, semmi sem áll a tekintet útjába. A márványnak is nevezett trani-i kő fehér, bőre van, lélegzik, a római travertinóhoz hasonlóan színekre bontja a fehéret, és a legtöbb fényt képes befogni. Megtelik fénnel és világítani kezd: fényaktív kő, sugárzik, mint a radioaktív nehézfémek. Két, csillámpalásan hasadó réteg közt a megkövült csigaházak cementje, összetorlódott idő-árapály.

Il mare non è il massimo a Trani, figyelmeztetnek. Mintha a tenger nem ugyanaz volna, ugyanolyan ízű, égetően keserű-sós, mintha nem ugyanolyan porzó sópermetet hagyna a bőrön. Mintha érdekelnék a mi legová-

rosaink, kisvasutaink. És persze mégsem ugyanaz, más a vízszinteshez közelítő, hullámzó karszt-táj parti szikláit kóstolható tenger, mint délebbre a lekushadó kavicsfövennyel érintkező, ahol a partról lefutó hullám dübörögve görgeti magával a kavicsokat. A másféle kő, föld más-más színeket kever ki a képlékeny vízből, mint a más-más minőségű, korú fából készült hordókból eltérő ízeket kioldó, aranybordóra érő bor.

Aki jól ismeri, az csónakkal, vitorlással jár tengerre, nem földhözragadt módon a partra. A tengerjáróknak kitaposott (kisiklottat kellene mondanivaló) ösvényei, csapásai vannak a vízen, forgalmas főutak és csendes mellékutak; a vízfelszín éppúgy változik a tengeri flâneurök számára, mint homlokzataikkal, kirakataikkal az utcák. Megszívlelik a mondást, amit néhány kilométerrel északabbra, a barlettai sportkikötő sötétké hullámpala barakkjának felirata hirdet: CHI AMA IL MARE SARÀ SEMPRE LIBERO. A csónakkikötőt megkerülő aszfaltút és futósáv végén, ahol az út visszakanyarodik a város felé, a töltés korlátján túl egy otthagyt vekni. Tengernek kitett kenyér, engesztelőáldozat. Íme, az én testem. Let me in.

A móló ízelt karja elválasztja a vizeket: kívül a tágasabb tenger dübög, zuhog neki a nagy hullámtörő köveknek, tajtékosan forr, a kövek egy pillanatra tükörfoncsorként felfénylenek, amikor leszalad róluk a víz. A hullámok színét lehetetlen megállapítani, zöldüveg oldaluk bordázottnak tűnik, a horpadásokba beszökik a fekete. Sok jó tájképfestő van, akiknek a képeiben megmozdul, vibrál a levegő, de a tengernek nincsenek igazán jó festői. A tumultuózus szín- és állagváltozásnak inkább csak a visszaverődését festik meg az égen, a tájban, a levegőben. A nagy holland tenger-festők elsősorban hajókat festenek, bonyolult csomókat, orrdíszeket, szétszalazzák a vitorlák és árbócok dzsungelét: tengerük dombornyomásos kárpitháttér. A védett oldalon viszont türkizből és jáspisből kikevert, feszített víztükör mégis mozog, nem nagyszabású medencévé kivasalt, tajtéktalanított mini-tenger csupán. Késő délben néhány delfin sétál bele. A hullámtörő kőtömbök itatóspapírként viselkednek a verőfényben, porózus felületük befogja a fehér-kék összes visszfényt.

Egészen tekintetté válni.

A parton a székesegyház. Olyan jelet kellett hagyni, amelyet nem törpít el, nem tesz nevetségessé a horizontban mért távolság. Tengernek kitett kő-kenyér: íme, az én testem. Koszorúpárkánya dús tengeri csoda, óriási fríz, lehetne antik templomé, ha minden konzolja nem állatalak volna; a párkányról elemelkedő ég „kékítőt old”. Begyűjti a fehéret, és sugarasan szórja szét, körülötte a levegő megtelik mélykék kisülésekkel. Közvetlen alatt-

ta, a sarkon parázslik a fehér. A belsőt elektromos szélként járja be a fény, a küllős, fényre bepörgő homlokzati rozettától a keletre, a tengerre egyetlen óriásablakot nyitó apszisig. Nem lehet tudni, melyik az igazi főhomlokzata: a szárnyas bronzkapus a tér felé, vagy az óriásablak – fényforgó – a tengerre. A parti városokban sorakoznak a fény román kori székházai, levante felé fordítják elefánthordozta oszlopokkal övezett óriásablakukat, legnagyobb díszüket: a bizáncivá és normanná egészen sosem lett föld, a mozaiktalan kupolák, egymást metsző lizénák, a padlómozaikon szétburjánzó szövvényes lovagregények, a pergamenről a kapuzatokra költözött indalabyrinthos tartománya úgy öltözik rá saját arabságára, mint az altemplom a másfél méterrel a XI. századi életfa-mozaik alatt húzódó későantik mozaikra, a finoman árnyékolt gyümölcsökkel és halakkal. Nem az ereklyék és képmások, hanem a fény a legnagyobb szentsége: az előre és felfelé sodró térben tömbbé szilárduló, a fehér falakon fehér árnyékokat vető, szünet nélkül zuhogó radioaktív fény. Akárcsak a legtöbb apuliai templomot, az 1920–30-as években ezt a székesegyházat is „visszarestaurálták” *in stile*, egynemű románra, rozettáit, kapuzatait, oszlopfőit kibontották a későbarokk (itt ottocento, és már a saját korában idejétmúlt) stukkó kulliszáiból, ovális-konkáv ablakkereteiből, tumultuózus szoborparkjából. Máshol az egymásra csukódó héjak eltávolítása után steril, tankönyvszerű terek maradnak, a restaurálásról kiderül, hogy retusálás; az épületek a visszaállító szándékkal ellentétben nem eredeti, rejtett életüket mutatják meg, hanem az ősiség, az idő hült helyét, a hamis öröklét alabástromot utánzó, romolhatatlan és lélegzetlen porcelánbőrét. Itt viszont lélegzik minden: az oszlopfők elnyílt szemű állatai, a karcsú, fényárnyékból épített kőtest, a római építményekből ideszállított spoglio oszlopok, a falakba beépített feliratos sztélék, a kőredők. A fehér lecsupaszítottság nem a réteges, beárnyékoló idő tagadása. A templom olyan, mint az archaikus görög szobrok: tudjuk, hogy színes kőberakásból volt a szemük, hogy festve voltak, számunkra mégis a márvány fehérsége csavarja vissza beléjük az időt. Trani fehér, kitalart szemgolyójába a fény csavarja vissza a kitörölt tekintetet: a fal teleírt membrán, amelyen keresztül ki-be szivárog, szellőzik az idő. A diadalív egyetlen dísze a nyitott fafedélszék alatt a külső koszorúpárkány frízének egy darabja, végtelenített da capo ismétlés. Az épület minden nézete egyensúlyban van, megmásíthatatlan, mégis mozdul, mint a kánonokra teljesen soha vissza nem bontható szobrok. Fehérre felhordott fehér, szín-felkiáltójel a felső és az alsó kékség közt a verőfényben: a csapatokban érkező nyug-

díjas német és francia kultúruristák egyenként megszépülnek, amikor megvilágítja az arcát rajtuk.

A városmagok a tengerbe előugró földfokokra tolulnak. A parton a normann, Hohenstaufen-kori várak, városfalak hegyesszögeiket körkörösén a külvilágnak szegző bástyái nem téveszthetnek meg: fölöttük, mellettük, körülöttük a város minden tengerre néző oldala, arcéle oválisan behorpad, amfiteátrumi nézőtér, amelynek negyedik fala a tengernyi tenger. Vitorla, amibe belekapaszkodik a fény: a part kiszögelléseire odaöltött, rendre visszahátráló homlokzatok folyamatosan kapitulálnak a fény előtt, önként feltárják lágyékukat. A konkáv terek estignyíló tölcéséres virágok, zsalugátereiken úgy vibrál a fény, mint csukott szemhéj belsején. A partra kifutó kis utcák, sikátorok a torkolatuknál kiszélesednek, a fény apály-dagálya vájta ki őket, a tengeri szél akadálytalanul szalad fel rajtuk. A falak színét a napszak, a változó ég keveri ki: minden ház, minden ablak egy-egy Danaé, találkozása a fényvel nem pincébe eldugott együgyű államtitok, hanem olyan esemény, ami csak a nyilvánvalóban, az elleplezetlenben tud megmutatkozni.

Maradni még ebben a fényben. Haladékot kérni, minden nap: néhány déliesen nyilazó napot még.

A világháború elesettei fölött gyászosan suhogó emlékmű-angyalszárnyra elragadtatott izgalmat borít a Giardini Pubblici papagájricsajos trópusi zárvány-zöldje. A park egyetlen téglalap alakú promenád, amely a tengernek illegeti magát. A parti sétány balusztrádjai alatt vízre épített pavilon, kongása több, mint szezon végi. Lapos teteje fölött cégér: Lido Bella Venezia – Ristorante Bar Pizzeria. Nagybetűs kisebbségi komplexus. Deszkáinak égszínkékje éppolyan rikítóan kishitű, mint a velencei pizza és a lagúnaszínű csatornák csábítónak szánt fantomképe. Körülötte a szépség olyan súlyos magátólértetődőséggel üli meg a látványt, ahogy a székesegyház nehezéke a tengerég teleírt oldalait. Karcsú, függőleges nehézkedése képes ellensúlyozni a kimeríthetetlen vízszintest. A pavilon teteje fölött négy cölöp nyúlik fel az üresbe: zárás után asztalra tett, felfordított bárszék. Alatta a vízfelszín tisztára sikálva várja a nyitást.